

Grått, trist och tråkigt...

Grått, trist och tråkigt anser många ungdomar att biblioteken är, enligt en hearing man gjort i Kalmar län. Medieutbudet speglar enligt ungdomarna en annan tid och öppettiderna är alltför begränsade.

Bibliotek är en institution som enligt dessa ungdomar behöver en ”extreme makeover” där man behöver byta ut både medier och personal.

I en undersökning vi gjort inom ramen för utvecklingsprojektet *2020 Mars Express* med gymnasister i Alingsås berättar många att man önskar sig fler medier på biblioteken. Man vill inte bara låna böcker utan också musik, filmer och musikinstrument. Flera unga män talade lyriskt om möjligheten att på biblioteket få tillgång till en minibus dit man kan dra med kompisarna för att djupdyka i ett fång filmer som man inte kan hyra i videobutiken. Tänk en hel kväll med dokumentärfilm, önskade någon!

Men många talade också med stor känsla om det gamla, trygga lite dammiga engelska biblioteket med hyllor upp till taket där man behöver en stege för att nå upp till bokhyllans översta hylla. Så ska ett bibliotek vara menade någon.

Nästan alla hade ett bokcafé i biblioteket på sin önskelista om det framtida biblioteket och genomgående från den intervjuundersökningen är att man inte kan säga att ”så här vill ungdomar ha ett bibliotek!” Gruppen ungdomar är inte en homogen grupp med likartade tankar och idéer, den består av individer med en mängd olika synpunkter och önskemål.

I detta nummer av Framsidan försöker vi beskriva ett antal barnbibliotek och utvecklingsprojekt där man inte slagit sig till ro utan experimenterar, involverar barn och ungdomar i sina utvecklingsplaner och försöker utveckla biblioteksverksamhet med stor lyhörighet för barn och ungdomars behov. Biblioteksverksamhet som skapats **med** barn och ungdomar inte **för** barn och ungdomar – bibliotek där barn fått bestämma!!!!

Lena Skoglund

Förvaltningschef
Regionbibliotek Västra Götaland

framsidan

redaktion

ansvarig utgivare	Lena Skoglund lena.skoglund@vgregion.se
redaktör	Ann-Charlotte Hammarén ann-charlotte.hammarén@vgregion.se
redaktions- grupp	Ann-Charlotte Hammarén Lena Skoglund Ewa Kollberg Annelie Börjesson
bildhantering	Pernilla Johansson
tryck	Litorapid media AB Göteborg

Regionbibliotek Västra Götaland
Regionens Hus
405 44 Göteborg
Tel 031-7051680
www.bibl.vgregion.se

innehåll

ledare — Grått, trist och tråkigt...	
utblick — Mer kropp och känsla	4-7
kulturhuset — Rum för barn	8-11
2002 mars express — På spaning efter...	12-16
2002 mars express — Några förslag från barn...	17
2002 Mars Express— Drömbibliotek...	18-19
vestro gothia — Dataspelet som lär barnen...	20-21
projekt — BUSKUL	22-23
barnens bibliotek — Den var bra men lite sorglig...	24-26
inlägg — Arktiekturspaning — en modell...	26-27

Mer kropp och känsla...

Vad händer om man blandar rött och grönt? Eller blått och gult? Det kan man få svar på om man spelar kulspelet, en bland många finurliga konstruktioner i den nyinvigda avdelningen *Runde 2* på Hjørrings bibliotek.

– Barnen tycker att biblioteket har blivit som en teater, berättar Tone Lunden, projektledare för *Børnebibliotek som eksperimentarium*, ett samarbetsprojekt mellan Hjørring och Fredrikshamns bibliotek.

Och det var precis vad Tone Lunden varit ute efter. Inspirerad av bland annat Junibacken ville hon skapa ett rum som berättar en historia utan att man behöver öppna en bok.

Text och foto Ann-Charlotte Hammarén

– Jag tror det är nödvändigt att biblioteket förändras sig. Vi måste ta hänsyn till att vi läser färre böcker och att alltmer information blir digital, menar Tone Lunden, projektledare för *Runde 2* i Hjørring.

Frederikke Kuno Tarp och Franziska Lindahl Nielsen tycker att biblioteket har blivit mer spännande sedan det gjordes om.

– Dialog är viktigt! Det är därför Runde 2 är uppbyggt kring samtal och överraskningar, berättar Tone Lunden.

Federikke Kunø Tarp och Franziska Lindahl Nielsen, båda 11 år, tycker att det har blivit mer spännande på biblioteket sedan förändringen. Och att kulspellet är bäst är de överens om.

Tone Lunden visar stolt hur det finurliga spelet fungerar. När man fått i alla kulor kan man komma åt boken som ligger synlig under glas i en låda.

– Boken i kulspellet blir snabbt utlånad, så vi får lägga dit en ny varje dag, berättar hon.

Det finns också en tanke bakom att kulspellet är gjort som en förlängning av informationsdisken.

– Dialog är viktigt, poängterar Tone Lunden. Genom att ha en mängd roliga saker att utforska intill informationsdisken kommer bibliotekarien automatiskt närmare in på barnen.

– Barnen ställer frågor om hur sakerna fungerar och bibliotekarien kan följa barnens lek. På så sätt blir det naturligt att inleda ett samtal, förtydligar hon.

Att mötet mellan bibliotekarien och besökaren ska vara personligt är en av målsättningarna bland personalen på Hjørings bibliotek.

I motsats till idén om den neutrala bibliotekarien som förmedlar objektiv information vill man ge subjektiv vägledning. Att personalen har namnskyltar är ett synligt tecken på denna policy.

– Om jag står i informationsdisken så ska det vara Tone besökarna möter.

– Jag vill att barnen ska kunna vända sig till mig och berätta någonting viktigt som hänt sedan sist vi sågs.

– Och vi som jobbar här ska kunna ge personliga boktips och säga ”låna den här den kommer du att gilla”.

I andra änden av den långsmala informationsdisken sitter Anne Heidmann, barnbibliotekarie. Hon bekräftar Tone Lundens beskrivning att den lekfulla miljön gynnar dialogen och det personliga mötet.

– Det märks faktiskt en tydlig skillnad sedan vi byggde om, säger hon.

– Barnen kommer oftare självmant fram till mig, i första hand för att titta på och undersöka sakerna men också för att prata.

Anne Heidmann visar mig kojan under informationsdisken. Där kan man krypa in, ta med sig en bok och ligga och läsa i ficklampesken. Ur en gröngul låda intill kojan sticker det ut en skelettfot.

– Barnen tycker att det är kul att dra ut lådan och kolla. Skelett är alltid spännande, konstaterar hon.

Insprängd i informationsdisken finns också en spegelkonstruktion där man, med stor möda, kan öva sig att skriva sitt namn med hjälp av speglar. Någoting många barn vill prova på. Och för att barnen ”ska få uppleva någonting nytt när de kommer” byts de flyttbara leksakerna ut med jämna mellanrum.

Den finurligt konstruerade informationsdisken är bara en del av rummet. Fantasifullheten är genomgående för hela *Runde 2*. Exempelvis är en större bokhylla som står mitt i rummet byggd för att klättras i. Och den nyfikne kan lägga sig med näsan under hyllan och följa ett bildspel. För dem som är ute efter boktips finns en särskild hylla med böcker som barn har tipsat om. När man trycker på knappen som tillhör en viss bok hör man barnets egeninlästa boktips uppläst av en liten leksakskanin. Och att låta barn tipsa barn verkar fungera. Böckerna i den här hyllan blir alltid utlånade.

Tone Lunden berättar om bakgrunden till den lekfulla inredningen.

– Eftersom jag själv får starkare upplevelser när jag använder fler sinnen kändes det naturligt att skapa ett rum som är lite mer kropp än ett traditionellt bibliotek brukar vara, säger hon.

– Men jag visste inte hur det skulle se ut, bara att jag ville förändra, berättar hon vidare.

Och eftersom hon eller hennes kollegor varken är ”arkitekter eller scenografer” anlitas ett företag som sysslar med audiovisuella lösningar.

Likadant var det när idén till hela projektet, ”som man inte får glömma är ett samarbete mellan två bibliotek och två kommuner” föddes. Det var på en barnbiblioteks-

Filmboxen på Fredrikshamns bibliotek, där man kan spela in sina egna tips, är lika populär bland 3-åringar som 18-åringar. I Animationsmaskinen kan man skapa egna filmer som liksom tipsen visas på en stor filmduk i Det Runde Rum.

konferens för flera år sedan som Tone Lunden och Thorkild Holm Pedersen, bibliotekschef i Fredrikshamn, upptäckte att de delade samma önskan att förändra biblioteket.

– Till en början ville vi förändra hela biblioteken, men pengarna räckte bara till ett rum i varje bibliotek, eller snarare en zon som både *Det Runde Rum*, som projektet i Fredrikshamn kallas och *Runde 2* i Hjørring heter.

För projektmognadspengarna, reste de till Stockholm för att träffa Giovanna Jörgensen, enhetschef för *Rum för barn*, lät sig inspireras av ett flertal studiebesök bland annat på *Junibacken*, *Experimentarium* och *Tom Tits Experiment* i Södertälje.

– Det finns mycket att lära om hur man presenterar och skapar intresse. Jag tror att det är nödvändigt att biblioteken förändrar sig, säger Tone Lunden.

– Vi måste bland annat ta hänsyn till att det läses färre böcker och att alltmer information är digital.

– Jag upplever att det finns en skillnad i hur man ser på ett barnbibliotek i Norge, Danmark och Sverige, fortsätter hon.

– De danska barnbiblioteken har inte förändrats så mycket sedan 70-talet. Hos oss finns en tradition att det ska finnas mycket leksaker på biblioteket och utrymme för lek. Jag vill inte ta bort leksakerna men jag skulle vilja utveckla lekandet. Här i Danmark har biblioteket varit ett ställe där man vistas i flera timmar gratis. Istället för att bli en vistelseplats för barn tycker jag att biblioteket ska bli mer av en kulturmötesplats.

Tone Lunden vill också att biblioteket i Hjørring ska utvecklas och ge inspiration till andra via längre besök.

– Vi vill skapa en plats där kollegor från andra bibliotek kan komma och vara i perioder. Det skulle vara spännande att ha någon som kan dela med sig av sina erfarenheter och se på vår verksamhet utifrån.

– Och det behöver inte vara barnbibliotekarier, utan gärna även andra som arbetar med barnkultur, poängterar hon.

När jag besöker *Det Runde Rum* på Fredrikshamns bibliotek står ett gäng killar i 11-12-årsåldern i en grönfärgad cylinderformad konstruktion och flamsar. Malene Majcherek som arbetar som barnbibliotekarie gör ingen ansats att lugna dem.

– Man ska inte behöva vara tyst på ett bibliotek, säger hon när jag frågar om det okej att de låter så mycket.

– Det brukar bli rätt så myckert skratt när barnen spelar in i *Filmboxen*, förklarar hon.

När killarna lämnat bålet får jag en visning av hur *Filmboxen* fungerar. Att den är väldigt populär är lätt att förstå. Den är lätt att använda. Instruktioner får man via en liten film där en flicka berättar när man ska trycka på den gröna respektive röda knappen för att spela in och se sig själv och sedan spara alternativt slänga det inspelade materialet. Malene Majcherek berättar att *Filmboxen* attraherar barn och ungdomar i alla åldrar, alltifrån barn i 2-3 års-åldern till 17-18-åringar.

– De mindre barnen brukar sjunga eller berätta en saga, och de äldre tipsar om en cd eller bok. Vissa spelar upp små teatermonologer och lånar kläder från vår lilla teater scenen.

– Och det roligaste med *Filmboxen* är att barnen själva kan se det som de filmat.

– Det blir oftast många skratt och omtagningar innan de är nöjda, berättar hon.

För de lite större barnen är Animationsmaskinen också ett dragplåster. Där kan man skapa egna små filmer med hjälp av lergubbar.

– Det är fantastiskt att se hur kreativa barnen är, berättar Malene Majcherek.

Och för de mindre barnen finns *Ordkløvern*, en enarmad bandit där det gäller att få orden att hänga ihop. *Ordkløvern* innehåller även ett program som är skapat av barn med rim och ramsor.

För de allra minsta finns *Hyperhästen* som berättar sagor för barnet som rider. När hästen sätts i rörelse börjar berättelsen och om barnet börjar gunga alltför intensivt berättar hästen att man ska ta det lite lugnt och slutar istället gungningen frågar hästen lite stött om barnet inte vill höra mer.

Trots att *Det Runde Rum* i Fredrikshamn och *Runde 2* i Hjørring är två unika rum är det mycket som förenar dem. Utöver den fantastiska miljön som utmärker båda avdelningarna går många idéer igen på de båda biblioteken. *Filmboxen* i Fredrikshamn och den lilla kaninen i Hjørring bygger båda på samma idé om att låta barn tipsa varandra. Och de uppfinningsrika spelen finns

– Man kan se kreativiteten flöda. Barnen är så glada! Malene Majcherek som arbetar som barnbibliotekarie på Fredrikshamns bibliotek har bara positiva saker att säga om hur projektet Det Runde Rum fallit ut.

för att väcka barnens nyfikenhet och kreativitet. En grundtanke är att presentera den ”öppna boken”. Istället för att låta besökarna mötas av bokryggar i en bokhylla har man i Fredrikshamn lagt böckerna i en box med glasskiva där barnen via stora hål kan sträcka sig efter en bok eller till och med krypa in i lådan. I Hjørring har man låtit konstnärer skapa ställningar, av olika objekt från gatan, där böcker ska kunna presenteras. Allt för att göra biblioteket lite mer ”kroppsligt” som Tone Lunden uttrycker det.

**FAKTA:
Runde 2 och Det Runde Rum**

Runde 2, som invigdes 8 dec 2005 och *Det Runde Rum*, invigt 1 mars 2005, är en del av samarbetsprojekt, *Børnebiblioteket som eksperimentarium*, mellan två bibliotek och två kommuner i Danmark; Hjørring och Fredrikshamn.

Projektet stöds av *Biblioteksstyrelsens utvecklingspulje*. De två rummen är utvecklade av firman AVnatura vid Sam Vangstrup.

I samarbete med Kulturhuset i Stockholm och Deichmanske Bibliotek i Oslo har man fått pengar för en nordisk vandringsutställning *NordOrd* och *I gulvhøjde*
Mer information: www.eksp.dk

För de mindre barnen finns *Ordklövern*, en finurligt konstruerad enarmad bandit där det gäller att få orden att hänga ihop.

Rum för barn

- med plats för både lek, ord och bild

– Det här är ett slow bibliotek. Här ska man kunna vara länge - i tre, fyra eller fem timmar.

Giovanna Jörgensen, enhetschef för den nya barnbiblioteksatsningen *Rum för barn* i Kulturhuset i Stockholm, värnar om det långsamma, kvalitativa livet.

– Kanske beror det på mina italienska rötter, att jag gillar allt som är slow, säger hon och skrattar. Jag är i alla fall övertygad om att barn behöver platser där de bara kan få vara. Och min förhoppning är att *Rum för barn* ska vara en sådan plats.

Text och foto Ann-Charlotte Hammarén

Reggio Emilia, Montessori, Martin Ingvar och Ylva Elneby är namn Giovanna Jörgensen återkommer till flera gånger under vårt samtal. Gemensamt för inspiratörerna är att de sätter barnet i fokus, någonting Giovanna Jörgensen är mycket mån om att *Rum för barn* ska göra.

– Innan vi gjorde om rummen observerade jag hur barn och vuxna agerade i biblioteksrummet och insåg att de betedde sig så som de skulle göra i ett bibliotek för vuxna. Föräldrar hyssjade sina barn, det fanns inget utrymme för lek eller höga röster. När vi skapade *Rum för barn* ville vi göra någonting helt nytt, berättar hon.

Och det räcker med en hastig blick över de fyra rummen i fil, högst upp i Kulturhuset med utsikt över Sergels Torg, för att se att man lyckats med det man föresatt sig. Det som man först lägger märke till är att rummet inbjuder till lek. De specialritade möblerna i ek fungerar både som bokhyllor och lekredskap i ett. Barnen kan klättra, gömma sig och leta efter böcker - på en och samma gång. Giovanna Jörgensen visar mig runt och berättar om tankegångarna bakom inredningen.

– Barn är ju väldigt fysiska och kreativa och trivs inte när de måste begränsa sig till en aktivitet i taget. Här finns utrymme för

deras fantasi och lekfullhet; har man tittat i en bok kan man exempelvis dra fram en låda med passande leksaker. Och vill man dra sig undan finns små krypin och gungor där man kan sitta i lugn och ro och bläddra i en bok eller fundera.

Trots möjligheten till lek är Giovanna Jörgensen tydlig med att *Rum för barn* inte ska förväxlas med en lekplats.

– Tanken är att rummet i sig ska fungera som en pedagog - att barn på egen hand ska hitta tillfredsställelse.

– Det ska finnas plats för vila och rörelse och lek och läsning parallellt.

– Allting är bra, svarar Miklas Laczo, 6 år, på frågan om vad han gillar bäst med Rum för barn på Kulturhuset i Stockholm. Här tillsammans med lillasyster Eszter, 3,5 år.

Till och med materialet på inredningen är valt utifrån tanken om barnets bästa.

– Vi påverkas av allt som omger oss, och det gäller särskilt barn eftersom de är så sinnliga, säger Giovanna Jörgensen.

– Vi valde ek eftersom det är skönt att ta på och luktar gott.

En annan synlig nyhet på *Rum för barn* är satsningen på bild. Varje besökande barn får en skattkarta när de kommer för att de ska kunna orientera sig själva. Väl inne i bibliotekens olika rum ska de själva kunna hitta fram till böcker, spel och lekredskap via vägvisande bilder.

– Tanken är att man själv ska kunna hitta sin bok innan man kan läsa, berättar Giovanna Jörgensen.

Istället för rubriker finns stora tydliga bilder ovanför bokhyllorna i de två rummen för småbarnen, 0-3 år, och de lite större barnen 4-7 år. I rummet för de större barnen, upp till 11 år, kompletteras rubrikerna som barn kommit på, såsom *Förr i tiden*, *Kärlek*, *Sorgligt* och *Läskigt*, med figurer och bilder.

Och i det innersta rummet finns bildverkstaden. Här står barnen vid stafflier och får vid behov personlig vägledning av per-

Ester Elmgart sitter och njuter i en gunga medan morfar och storasyster Ella letar efter böcker. I Rum för barn finns förutom gungor flera små krypin och kojor för dem som vill dra sig undan eller vara för sig själva ett tag.

– Det är inte relevant för barn att begränsa sig till en aktivitet i taget. Vi ville skapa utrymme för fantasi och lekfullhet, säger Giovanna Jörgensen, enhetschef för Rum för barn.

sonalen, samtliga utbildade konstnärer. Här liksom i de övriga rummen är det barnet som får vägledningen, inte den vuxne, också det i enlighet med den genomgående tanken om barnet i fokus.

– Eftersom barn förstår bilder innan de förstår bokstäver har vi gjort *Rum för barn*

lika mycket till en bildverkstad som en ordverkstad, berättar Giovanna Jörgensen, som själv har en bakgrund som konstpedagog.

Lika närvarande som leken och bilderna är frånvaron av teknik. Hur kommer det sig att man bygger ett helt nytt bibliotek för barn

– Här är underbart. Jag är verkligen imponerad, säger Björn Lindquist som är på Rum för barn med barnbarnen Ella och Ester Elmgart.

utan teknik? Naturligtvis är det ingen slump utan även det ett väl övervägt beslut. Jag ber Giovanna Jörgensen förklara valet. Och när det kommer till teknik beskriver hon sig själv som ”lite rabiät”.

– Och det står jag för. Jag är trött på att teknik ses som svaret på alla frågor, säger hon.

Giovanna Jörgensen såg det som en utmaning att skapa en miljö helt utan teknik. Hon hänvisar bland annat till Martin Ingvar, en forskare som specialiserat sig på det lilla barnets hjärna, som stöd för hennes val.

– Han talar om hur oerhört viktiga långsamma aktiviteter, såsom berättande och musik, är för barn.

– Det finns dessutom forskning som visar på att barn som väntar med att använda datorer och istället får utveckla andra delar av hjärnan blir skickligare användare av datorer när de väl kommer i kontakt med dem, säger hon.

Men Giovanna Jörgensen är inte generell mot datorer på barnbibliotek. Hon nämner projektet *Det Runde Rum* i Fredrikshamn som exempel på ett bibliotek som med hjälp av modern teknik skapat en ”fantastisk miljö för barn”.

– Det som skiljer Fredrikshamn från *Rum för barn* är att de vänder sig till barn och ungdomar upp till 18 år medan vi har en målgrupp upp till 11 år, säger hon men fortsätter.

– Det är tack vare att det finns datorer på alla andra bibliotek i närheten som vi kan satsa på det här experimentet fullt ut, förklarar hon.

– På en mindre ort kan man inte ta sig den friheten att exempelvis utesluta teknik. Men de flesta av tankegångarna som utvecklats här går utmärkt att genomföra på vilket folkbibliotek som helst, så jag hoppas att *Rum för barn* kan inspirera andra.

– Förutsättningen för att prova experimentet *Rum för barn* är att det finns traditionella bibliotek i närheten. Men stora delar av experimentet kan man göra på vilket bibliotek som helst, säger Giovanna Jörgensen.

FAKTA:
Rum för barn

Rum för barn invigdes 8 oktober 2005. Med 3.240 000 kr i sponsorpengar från Åhlens, 600.000 kr från Framtidens kultur och 200.000 kr från Statens kulturråd byggdes på ett år ett helt nytt barnbibliotek på Kulturhuset i Stockholm.

Rum för barn är indelat i tre rumsligheter som är anpassade efter barns olika åldrar. Det finns en del för barn mellan 0-3 år, en del för 4-7-åringar och en del för barn mellan 8-11 år.

För mer information: www.kulturhuset.se

2020 Mars Express

På spaning efter framtiden

Hur ska ett framtidsbibliotek se ut och vad kan det innehålla för att leva upp till barn och ungas behov och förväntningar kopplat till de krav som samhället kommer att ställa på dem 2020?

Vem frågar barnen och ungdomarna?

Vi gör det – i projekt 2020 Mars Express!

Text Ewa Kollberg
konsulent Regionbibliotek Västra Götaland

Det pågår en diskussion om hur biblioteken både kan förnya och bredda sin verksamhet, öka dialogen med brukarna, anpassa ny teknik till verksamhet och lokaler – samtidigt som det finns en rädsla för att förlora sin identitet som just bibliotek.

Tillsammans med barnbibliotekarier i 15 av våra kommuner framtidsspanar vi tre länsbibliotek under 2005/2006 på olika sätt för nytänkande i barn- och ungdomsbiblioteket. Vi samtalar med andra yrkesprofessioner än de som vanligtvis finns i biblioteket för att få nya perspektiv och nya infallsvinklar på biblioteksverksamhet och lokaler.

Vi vill uppmantra nya samverkansformer för biblioteken både lokalt, regionalt och mellan olika regioner. Det är angeläget med nya samarbetspartners i en tid präglad av både ny teknik och ungdomars gränslösa inställning till olika kulturformer.

Vi vill också föra in aspekter om lekens pedagogiska betydelse för att skapa rum som ger lek-, läs- och lärlust och har även

tagit stark intryck av Howard Gardners teorier om olika intelligenser. Om vi med utgångspunkt från Gardner funderar över hur bibliotek - som idag fokuserar på språklig och logisk intelligens - kompletteras med ett innehåll som stärker musikalisk, kroppslig, rumslig och social förmåga - skulle vi säkert se helt annorlunda bibliotek än idag!

Vad vill vi ha uppnått när projektet är avslutat? Ett antal kommunbibliotek har hittat nya metoder att låta barn och ungdomar påverka och forma sitt bibliotek – det vill säga ett tydligt brukarinflytande som lever kvar.

Vi vill se vidgade perspektiv, nya inspiratörer och samarbetspartner för biblioteken lokalt och regionalt. Vi arbetar också för ett livaktigt hållbart nätverk mellan projektdeltagarna regionalt samt över länsgränserna.

En virtuell idébank och bilddatabas med fräscha idéer när det gäller att utforma biblioteksmiljöer och inredning för barn och ungdomar är också ett mål.

Vad har vi då gjort så här långt? Vad vill man göra i biblioteket? Vad ska finnas där? Vilka kompetenser blir viktiga för personalen – och hur kan det se ut 2020? I vilken kontext kan ett bibliotek finnas? Tillsammans med idrottshall, museum, nöjesfält, affärer, bio..? Barnen har många förslag!

Genom observationer, intervjuer, samtal, workshop, bildverkstad och skapande verkstad har vi fått ta del av hundratals barn och ungdomars idéer. Vi vill både få samtal/funderingar tillsammans med dem som besöker oss flitigt och de som inte besöker oss alls - om de inte måste.

Projektdeltagare från de tre länen har tillsammans med ansvariga tre konsulenter haft ett stort antal egna regionala projektmöten – samt flera gemensamma för planering, inspiration och ny kunskap. Man har deltagit i konferenser och gjort studiebesök på museer, science center och bibliotek både i Sverige, England, Danmark, Finland och Tyskland. Det har utväxlats idéer kring framtidsbibliotek med bland annat Neder-

länderna - Fredrikshamn, Hjørring, Århus i Danmark. Deltagarna har inbjudit till heldagskonferens med framtidsforskare och trendanalytiker kring Framtidens barn – och ungdomsbibliotek för alla intresserade.

De har samverkat med bland annat scenografer, arkitekter, museipedagoger, interaktionsdesigners, specialpedagoger, socionomer, konstnärer som på olika sätt tillsammans med barn och unga försökt gestalta i ord och bild hur barn och unga tänker kring framtidens bibliotek.

Arbetet redovisas fortlöpande på vår webbplats www.2020marsexpress.se i loggböcker, anteckningar, videofilm, bildspel med mera. Det finns även en bilddatabas och ett stort antal länkar till intressanta bibliotek världen över.

Vårt projekt har vare sig tid eller resurser för faktiska ny- och ombyggnader - utan anger riktning och tänkbare scenarier. Ett undantag är Råslätts bibliotek i Jönköping som genomgått en stor förändring kallad *Extreme makeover* (se nästa sida).

Efter att nu ha fångat upp barn och ungas röster och samverkat med yrkesprofessioner utanför biblioteket skulle vi vilja fortsätta att utveckla gestaltning av ny teknik i barnbiblioteket - gärna tillsammans med några bibliotek som står i begrepp att bygga nytt..!

Foto: Paul Henningsson

Tillsammans med sina lärare, en arkitekt och en bibliotekarie, har en klass med fyror och femmor på Balltorpsskolan i Möln-dal, byggt sitt drömbibliotek med utgångs-punkt från enkätfrågor som de ställt till invånarna i bostadsområdet. "Vårt dröm-

bibliotek" handlar om framtidens biblio-tek i en ny kontext, bibliotek och museum, bibliotek och biograf, bibliotek och idrottshall, bibliotek och affärscentrum och bibliotek och nöjespark.

Mölnalsbarnen på spaning. Fem femåringar från Katrinebergs för-skola har fått göra olika inspirerande stu-diebesök och sedan jobba i bildverkstad för att beskriva hur de skulle vilja att de-ras drömbibliotek ska se ut.

Foton: Lena Jonsson

Barnen skulle få besöka rum som inte ser ut som hemma. Första studiebesöket gick till stadshuset i Mölndal. Direkt efter det gick barnen till biblioteket och tittade i stora fina böcker om färger och hus. Andra studiebesöket var på Ullevi i Göteborg. Tredje besöket blev på Världskulturmuseet i Göteborg. Vid tre tillfällen sedan fick barnen dels måla sitt drömbibliotek med akrylfärg på papper, dels inreda en skokartong som sitt drömbibliotek.

Barnens spontana reaktioner och samtal från besöket på Världskulturmuseet skrevs ned av barnbibliotekarien:

”Barnen blev sugna på att springa mycket i trappor och på öppna ytor. De fick ligga på stora rosa kuddar och kika upp i taket mitt i den stora trappan som är där.

Vi gick runt i hela huset och till sist samlades vi åter på de rosa kuddarna och alla fick välja ut sitt favoritställe, nåt extra vackert, häftigt, spännande.

Barn och personal från Katrinbergs förskola.

Sedan gick vi tillbaka dit och fotograferade dem vid det stället. Valen blev: den stora snurrande entrédörren, de många plastgubbarna i olika färger ihopsatta som ”väggar” och monterutställningen på trapp-avsatsen.”

---

*Lena Jonsson
barnbibliotekarie Mölndals bibliotek*

Extreme makeover

2004-2005 genomgick Råslätts bibliotek en stor förändring. En scenograf kopplades in för att arbeta vidare med de elever som deltagit i spänning kring framtidens bibliotek. I grupp byggde nu eleverna tredimensionella modeller av sina drömbibliotek. Utifrån modellerna gjorde scenografen ett slutgiltigt förslag på bibliotekets nya utformning. Så satte arbetet i gång med det nya biblioteket. Nya rum växte fram. Framförallt så deltog eleverna i arbetet. De målade och snickrade. I juni 2005 invigdes det nya projektet med en stor fest.

Det som har hänt på Råslätts bibliotek är unikt på så sätt att elever har varit med i hela processen från idé till uppförande. Detta demokratiska inslag i biblioteket är något vi är stolta över.

Bengt Albertsson,
bibliotekarie Råslätts bibliotek Jönköping

FAKTA:

2020 Mars Express

Regionbibliotek/länsbiblioteken i Västra Götaland, Jönköping och Skåne har beviljats medel från Statens Kulturråd.

Från Västra Götaland deltar barn/ungdomsbibliotekarier från Alingsås, Härryda, Mölndal, Kungälv, Tranemo och Skövde bibliotek.

Övriga projektkommuner: Jönköping – Råslätt, Trelleborg, Östra Göinge, Lund, Helsingborg, Värnamo, Bromölla, Simrishamn, Vaggeryd

Styrgrupp med länsbibliotekschefer
Katinka Borg, Länsbibliotek Jönköping
Bente Knudsen, Länsbibliotek Skåne
Lena Skoglund, Regionbibliotek Västra Götaland

Projektledningsgrupp med de tre länsbibliotekens konsulenter

Lo Claesson, Länsbibliotek Jönköping
Elisabet Håkansson, Länsbibliotek Skåne
Ewa Kollberg, Regionbibliotek Västra Götaland

www.2020marsexpress.se

Några förslag från barn och unga...

"Vi vill att hela biblioteket ska vara ett hus dit människan vill gå. Ung som gammal. Om 20 år så kommer troligtvis våra pensionärer vara intresserade av att gå på konserter och liknande saker. De är uppväxta med rocken och en friare syn än de som idag är pensionärer."

"Man går på rullband i biblioteket. Vid rätt bok lossnar en platta och man far till boken."

"Recension på böckerna så man vet vad andra tyckt om dem."

"Läshjälmar eller glasögon - text eller höra."

"Vi har även kombinerat vår ungdomsmottagning med ett "sexotek" där ungdomar och andra lätt själva kan finna information om könssjukdomar och liknande. Vi vill minska tröskeln för ungdomar att gå till ungdomsmottagningen. Det skall vara lika lätt som att gå till biblioteket..."

"Rullband framför hyllorna + kundvagn."

"Musikrum där man kan lyssna på musik, rum där man kan låna instrument och sjunga och spela och inga andra blir störda."

"Det ska finnas en författarskola."

"Elektroniska bokmärken, varukorg, knapp på boken som återberättar innehållet."

"Stor TV - ser texten i boken. Blått efterhand som man läser på CD-skiva: man måste hinna med."

"Klättra upp för stege sitta och läsa i hyllorna."

"Sexkantigt hus uppe i luften. Man kommer dit via stegar"

"I detta bibliotek är allting möjligt! Här finns allt från böcker till väggklättring, bio och restauranger. Men såklart är det böckerna som är i centrum!"

"Mangaavdelning och filmrum!"

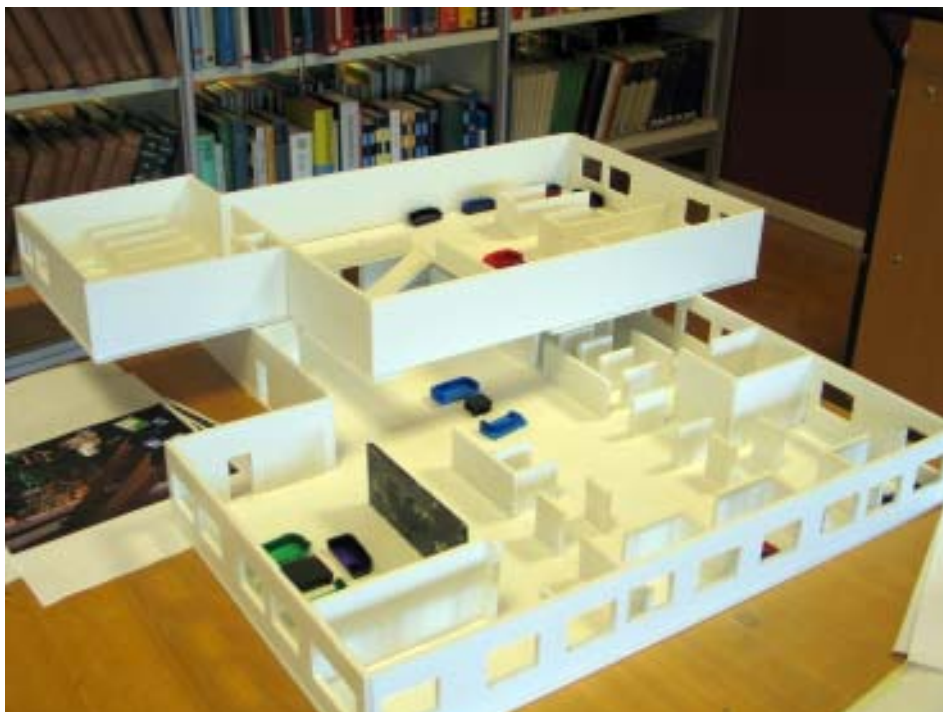

Foto Lizette Uddmar

Skövde modell. Eleverna åkte in från Stöpen till Skövde och tillsammans med sin lärare och arkitekturpedagog Rebecka Nordström Graf deltog eleverna i en rundvandring både utanför och inne i Kulturhuset. Hur tänkte arkitekten då han ritade huset? Eleverna koncentrerade sig senare på stadsbiblioteket och begründade frågorna: Vad

får man göra och vad får man inte göra på biblioteket? Resultatet blev över förväntan, eleverna stod för många nyskapande idéer. Rollspel/fantasyrum – japanrum – djungelrum med mera.

*Lizette Uddmar
skolbibliotekarie, Skövde*

INTERNET

CAFÉ

K-ROCK

SPEL

MÅLERI

LÄROB

Drömbibliotek

- om unga själva får välja

Om ungdomar får önska - hur skulle de då vilja att just deras drömbibliotek skulle se ut?

Som ett delprojekt i 2020 Mars Express träffade och intervjuade Heidi Carlsson-Asplund, bibliotekarie i Alingsås och jag två gymnasieklasser för att få svar på frågan.

Text Annelie Börjesson
konsulent Regionbibliotek Västra Götaland
Foto Finn Hensner

Anna-Mia Dahlbäck och Klara Sandahl tycker att biblioteket ska undvika att påminna om en fritidsgård.

Under två dagar i november träffade vi en klass från samhällsprogrammet och en från barn- och fritidsprogrammet från Alströmergymnasiet i Alingsås. För att förbereda intervjuerna berättade vi för eleverna om vad som sagts vid en föreläsning med framtidforskaren Jesper Bo Jensen, ansvarig för Fremforsk i Århus, när han siade om hur livet ska se ut år 2020. Vi visade också ett bildspel med bilder på olika miljöer, både bibliotek och andra. Intervjuerna genomfördes sedan i grupper om två eller tre elever och samtliga filmades. Det filmade materialet är stort, nästan 4 timmar, och kommer att klippas om till två betydligt kortare versioner om ca 15 respektive tre minuter. Den tre minuter långa versionen kommer att läggas ut på www.2020marsexpress.se.

Under intervjuerna ställde vi bland annat frågor om vad man tänker på när man hör ordet bibliotek, vad man använder biblioteket till, vilken funktion man tycker att biblioteket ska ha och hur man föreställer sig det ultimata drömbiblioteket i framtiden.

Generellt kan man förstås säga att det är svårt, för att inte säga omöjligt, att sia om framtiden. Man hamnar lätt i hur det är nu. Bland annat framkom under intervjuerna förslag på idén om att kunna snabblåna böcker via en automat, ungefär som Boko-

maten som bland annat finns vid biblioteken i Partille och på Lidingö.

Nästan alla de intervjuade ungdomarna tycker att det ska finnas ett café på biblioteket och att det vore bra om det fanns en scen i anslutning till caféet. En av de saker man tycker att caféet ska kunna användas till är att någon kan komma och tipsa om böcker vid speciella tillfällen och kanske även spela upp scener ur aktuella böcker. Många av de intervjuade tycker att det ska finnas gott om mjuka soffor där man kan sitta eller ligga och läsa.

När det gäller lokalernas utformning tycker många att biblioteket ska vara stort och ha många rum med olika stämning. Färgval, ljussättning och möblering ska gärna förmedla vad rummet ska användas till – ska det vara ett tyst rum eller ett där man kan sitta och prata med varandra, ska det vara ett rum för studier eller ett för fritidsaktiviteter.

Vissa vill gärna ha ett bibliotek som taget ur en film, exempelvis Skönheten och Odjuret, med bokhyllor ända upp till taket där man måste använda stegar för att nå ända upp, andra – men överraskande få – tycker att biblioteken i framtiden främst ska satsa på det digitala materialet och att bli en datacentral i glas och metall. Ganska

många tycker också att det ska finnas en liten biosalong eller åtminstone möjlighet att titta på filmsnuttar på biblioteket. Det framkom även önskemål om att det ska finnas studios där man kan redigera egenproducerad film eller arbeta med musik man själv gjort.

Många, speciellt eleverna på samhällsprogrammet, tycker att biblioteket ska vara en plats för lärande snarare än för lust. De tycker att samarbetet med skolan ska fördjupas och att det ska finnas tillgång till läxhjälp på biblioteket på kvällarna.

Två av de elever som särskilt tryckte på det är Anna-Mia Dahlbäck och Klara Sandahl på bilden. De tycker också att biblioteket ska undvika att bli något som påminner om en fritidsgård utan istället ”hålla sig till att vara ett bibliotek”. En annan sak de trycker på är att unga ska ha få vara med och planera vid renoveringar och dylikt.

Som en avslutning kan man säga att det är svårt att låta bli att tänka på det bibliotek man redan känner till när man ska försöka formulera sig kring sitt drömbibliotek. Man hamnar lätt i hur det ser ut och är där man brukar vara. Förmodligen behöver man ha en ganska lång introduktion för att frigöra sig från de bilder man bär på.

Dataspelet som lär barnen om vår historia

– Det är roligare att lära sig när man har kul, tycker en elev som provat det nya dataspelet Vestro Gothia.

– Jag tycker läromedlet är väldigt bra och skulle gärna vilja använda det i min undervisning, säger en lärare.

– Vestro Gothia förenklar undervisningen och inlärningen. Dessutom är det roligt att använda, säger Ulrica Wallin som leder projektet.

Hon är mer än nöjd med responsen på dataspelet.

Text Ann-Charlotte Hammarén

Wow! Det här är attraktivt! Ulrica Wallin, projektledare för *Vestro Gothia*, berättar förtjust om responsen på det alldeles purfärska dataspelet. Den har varit odelat positiv från de hundratal elever och 20-tal lärare som testat det nya kulturarvsspelet.

– Barnen tycker att spelet är jätteroligt. Det är dessutom väldigt enkelt att använda, säger Ulrica Wallin och poängterar att spelet underlättar undervisningen för lärarna.

I vår får de första fyra kommunerna i Västra Götalandsregionen tillgång till sitt lokala kulturarv på ett nytt sätt. Elever och lärare i Falköping, Trollhättan, Tranemo och Tanum, har då via *Vestro Gothia* fått ett alldeles unikt läromedel.

– Med tanke på att alla barn som går i årskurs 5 ska känna till sin lokala historia är

det märkligt att det inte finns några andra läromedel om det lokala kulturarvet.

– Trots att det inte var vår ambition från början har det framkommit att *Vestro Gothia* fyller ett tomrum, berättar Ulrica Wallin.

På sikt är utmaningen att nå ut till alla skolor i regionen.

– Vi har bildat kommungrupper med nyckelpersoner inom barn och kultur. Nu ligger ansvaret på dem att föra vidare informationen om *Vestro Gothia*.

– Barn- och skolbibliotekarierna har också en mycket viktig uppgift när det gäller att få lärarna att inse fördelarna med att använda spelet i undervisningen, menar Ulrica Wallin.

– Det är viktigt att det går fram att spelet underlättar lärarnas undervisning.

På www.vestrogothia.se finns tips på hur man kan använda spelet i undervisningen:

”Genom att börja med den egna kommunen får barnen upp ögonen för sådant de ser dagligen, vilket skapar nyfikenhet och lust att lära mer. Själva spelet, där man besöker olika kommuner, kan vara en bra inkörsport till ett arbete kring det lokala kulturarvet. Barnen får en uppfattning om vad som gömmer sig i närområdets historia. *Vestro Gothia* bygger på att barnet ska hitta ett eget intresseområde. När barnen vet vad de ska rikta in sig på kan de hitta bok- och länktips i *Bokhyllan* respektive *länklistan*. Behöver de ta reda på ett ords betydelse eller orientera sig tidsmässigt söker de i *Faktabyrån* respektive *Tidslathunden*. Tröttnar de på all faktainsamling kan de ta en paus och istället spela *Tidsjakten* eller *Regionpusslet*.

**FAKTA:
Vestro Gothia**

Vestro Gothia är ett helt webbaserat undervisningsmaterial, riktat till barn i åldrarna 8-14 år. Materialet går att använda på en mängd olika sätt. Barnen kan hitta fakta, spel, sägner samt bok- och länktips på Faktavinden. Allt i kulturarvets tecken. Ger de sig istället ut på en virtuell resa hamnar de i den utvalda kommunens alldeles egna historia.

2010 planerar man att samtliga av Västra Götalands kommuner finns representerade på Vestro Gothia. Vestro Gothia ska då vara ett undervisningsmaterial som belyser hela regionens mångfald. Tanken är att materialet lever vidare och utvecklas på olika sätt i kommunerna, beroende på hur man väljer att arbeta med materialet.

I samarbete med flera regionala och nationella ABM-institutioner och framför allt tillsammans med arbetsgrupper ute i kommunerna, har Regionbibliotek Västra Götaland format webbplatsen Vestro Gothia. Den består av tre delar; en informationsportal i form av Faktavinden, ett spel där varje kommun har en egen del samt en viktig informationsdel för pedagoger och andra nyfikna vuxna. Tanken är att barnen ska bli nyfikna på "sin historia" via spelen och ges möjlighet att fördjupa sina kunskaper.

Så här fungerar spelet:

Allra först väljer barnen om de vill söka runt på Faktavinden eller om de vill ge sig ut på en virtuell resa. Väljer de att resa iväg finns två alternativ: antingen gör de en provresa eller så loggar de in och samlar poäng som de kan spara från gång till gång.

När man valt en av spelets reskompisar och startkommun ger man sig av på en virtuell resa för att upptäcka kommunernas brokiga mångfald. Under resans gång träffar man på människor ur historien, svarar på frågor som dyker upp, skriver ned egna funderingar. Svaren hittar man i klickbara Läs mer-delar som är unika för varje kommun.

För mer information: www.vestrogothia.se

BUSKUL!

Barn och unga på Sahlgrenska universitetssjukhuset är inte där för nöjes skull. Det handlar om sjukdomar som kan ta lång tid att bota - eller kanske inte alls går att bota.

Med BUSKUL! - biblioteks- och kulturverksamhet för barn och unga på SU, ska kulturens läkande krafter utnyttjas för så många som möjligt, på så många olika sätt som möjligt.

Text Kerstin Wockatz
projektledare BUSKUL

BUSKUL drogs på allvar i gång hösten 2005. Till grund för projektet ligger en förstudie som Regionbiblioteket fick i uppdrag att ta fram. Barnkonventionen, med möjligheter till delaktighet och eget skapande som ledord, är Regionbibliotekets värdegrund för barn- och ungdomsverksamheten.

Arbetet med att ta fram förstudien underlättades när det stod klart att barnsjukvården, som till stor del är koncentrerad till Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus, också har Barnkonventionen som värdegrund.

En utmaning som barnkonventionen uppfordrar till, är att lyssna till barns och ungas åsikter kring det som berör dem. BUSKUL! är i högsta grad ett projekt som barn och unga kan tycka om – ja, där de faktiskt är experter. Men hur ska det ske?

Hur ska man nå de unga patienterna? Hur mycket orkar patienter engagera sig? Orkar man att tycka till om verksamhetsutveckling? Det här är frågor som uppkom ganska snart, ja, redan när förstudien genomfördes.

Som vanligt måste man försöka att navigera sig fram på bästa sätt. Biblioteks- och kulturverksamheten har goda bundsförvanter i den obligatoriska lekterapi- och skolverksamheten. Deras personal söker upp unga patienter och kan på så sätt få med sig deras uppfattningar eller fråga om man kan få lämna en enkät.

För barn med diagnoser som ofta kräver ganska långa återkommande vårdtider finns patientföreningar. Deras idéer kan man också få med i utvecklingsarbetet.

Lekterapin har haft ett klotterplank där patienterna kan skriva vad de tycker. Vi har fått tankar från patientföreningarna. Och vi har förstås fått många synpunkter från vård- och (re)habiliteringspersonal.

Här kommer exempel på några tänkvärda utgångspunkter:

”Ett gott skratt förlänger livet – eller hur?”

”För svårt sjuka barn, kanske infektionskänsliga, är biblioteks- och kulturverksamheten på sjukhus den som står till buds”.

”Om man skulle vilja ta sig till biblioteket sittandes i rullstol vore det förstås bra

om det är anpassat till rullstolar i dörröppningar och hyllor, inte bara inne i själva biblioteket utan hela vägen dit också.”

”Vad gäller tillgänglighet till själva litteraturen finns det operationer som utförs kring ögonen i ansiktet, och som kan hindra ens läsning, så talböcker skulle vara praktiskt att kunna få låna i det fallet. Man kan ju också vara för trött för att läsa, även om man inte har konkreta hinder för ögonen.”

”Jag vill att det ska finnas serietidningar och olika slags filmer. Talböcker skulle också vara skoj om det fanns, skivspelare så att man kan lyssna på dem. Hörlurar eller öronproppar är bra.”

”Vad som är viktigt för mig att jag ska ha skoj på sjukan, att jag har tillgång till läraren och att träffa dem från lekterapin, läsa böcker eller se på film eller kanske få låna lärarens dator!”

”Jag vill ha alla möjliga sorters böcker när jag ligger inne. Eftersom jag studerar kan det vara skönt att bara få läsa något lätt och böcker för skoj skull. Blandat är bra!”

Ett annat enkelt sätt att ta tillvara ”synpunkter” kring verksamheten är att anteckna alla frågor som kommer till biblioteket och sedan analysera dem och se om utbud och efterfrågan sammanfaller.

Bibliotekspersonalen har antecknat frågor under cirka en månads tid. Information om kroppens funktioner och om sjukdomar samt filmer och böcker och annat till förströelse står högst på önskelistan.

Föga förvånande, vare sig det ena eller det andra, men vad är det speciellt man frågar efter, finns det i samlingarna, finns det i den form man vill ha? Där kan vi förbättra vårt utbud!

Vi håller just på att skapa ett rumsprogram för bibliotekslokalen och till det kopplar vi en webbplats, det virtuella 24-timmarsbiblioteket. Arkitekten och webbdesignern samarbetar bland annat med att få med brukarnas synpunkter i förändringsprocessen.

Den enkät som vänder sig till barn och unga ger dem möjlighet att både skriva och rita. Tillsammans med sjukhuskolan kan också de unga patienterna få bygga modeller av hur de vill ha det.

Foto Peter Lloyd

FAKTA:

Projektet BUSKUL

Projektets målsättningar:

Att ge barn och ungdomar på Sahlgrenska sjukhusets alla enheter kulturella upplevelser samt tillgång till olika medier.

Att göra litteratur, andra medier och olika kulturformer till en integrerad del av vård och rehabilitering för denna patientgrupp.

Att utveckla nya metoder, ny teknik och nya samarbetsformer, som är intressanta ur såväl regionalt som nationellt perspektiv.

Sahlgrenska universitetssjukhuset och Regionbibliotek Västra Götaland genomför gemensamt projektet. 2006 är projektbidraget från Kulturnämnden 2 miljoner kr.

Projektet finansieras av Kulturnämnden i Västra Götaland under 2005-2008.

Barn och unga är prioriterad målgrupp för Västra Götalandsregionen.

Sahlgrenska Universitetssjukhuset (SU) är norra Europas största sjukhus.

SU har drygt 2 036 vårdplatser fördelade på 165 avdelningar och verksamheten har en kostnad på runt 9,5 miljarder kronor per år.

Sjukhuset har cirka 16 900 anställda och är spritt på flera geografiska områden i Göteborg och Mölndal; SU/Sahlgrenska, SU/Mölndal, SU/Östra, SU/Lillhagsparken och SU/Högsbo.

Sjuka barn från hela regionen vårdas under längre eller kortare tid på SU, som är ett av

landets (och i vissa fall Nordens) specialist-sjukhus inom pediatrik.

Varje år genomströmmas SU av ca 267 000 barn och ungdomar på läkarbesök eller sjukvårdande behandling och 329 000 vård dagar ges för samma kategori.

För mer information:
www.bibl.vgregion.se
www.bo.se
www.nobab.se

Den var bra men lite sorglig...

– Det var roligt, men lite nervöst i början. Då tecknade jag fel men sedan gick det bättre.

Jabbar Faraj, 14 år, ser nöjd ut efter sin insats i filmstudion. Det var första gången han tipsade om en bok för webbplatsen *Barnens bibliotek*.

Text Ann-Charlotte Hammarén
Foto Finn Hensner

Jabbar Faraj tycker att det är roligt att läsa och väljer helst lättlästa böcker. Inför presentationen för *Barnens bibliotek* hade han valt *Fettot* av Carolina Falck.

Jag frågar om boken och eftersom jag inte förstår teckenspråk tolkar Jessica Sandberg, hans klassföreståndare från Kannebäckskolan.

– Den var bra men lite sorglig eftersom systemet förstör för Jimmy och säger att han är tjock, svarar han.

Enligt Jessica Sandberg är det svårt att hitta bra böcker skrivna på lättläst för sina elever.

– För de mindre barnen finns det ett bra utbud men det är inte lätt att hitta böcker för yngre tonåringar.

Det är väldigt synd eftersom det finns ett stort sug efter böcker skrivna på lättläst bland döva ungdomar. Svenska är ju

deras andraspråk; något hörande inte alltid är medvetna om.

Jessica Sandberg talar om vikten av läsning för hennes tvåspråkiga elever.

– Egen läsning gör jättemycket för utvecklingen av det svenska språket, säger hon.

Jabbar Faraj tycker att boktipsen på *Barnens bibliotek* ger honom idéer på vilka böcker han kan läsa. Han går ibland in på sidan när han är i skolan.

– Det är jättebra att man kan få tipsen på teckenspråk, och roligt när andra berättar om böcker de själva läst, säger han

Sin egen boktipspresentation har Jabbar Faraj fått tid att förbereda i skolan.

– Vi arbetar parallellt med boktipsen och svenskundervisningen, berättar Jessica Sandberg.

– Och teckenspråksundervisningen, inflikar Anita Collin, teckenspråkslärare på

Kannebäckskolan, som också är med under filminspelningsdagen.

De båda lärarna är överens om att det varit ett lyckat projekt att arbeta med boktipsen i undervisningen. I svenskan har eleverna fått välja böcker att läsa och fått i uppgift att skriva recensioner. På teckenspråkslektioner har de fått öva presentations- och berättarteknik.

Anita Collin, som själv är döv kan utgå ifrån sina egna erfarenheter när hon talar om betydelsen av läsning för döva och hörselskadade.

– Jag läste aldrig böcker när jag växte upp, men nu tycker jag väldigt mycket om att läsa.

– Det är bra om hörselskadade och döva börjar läsa tidigt. Tack vare läsningen kan de få ett betydligt bättre förståelse och möjlighet att uttrycka sig i svenska språket, konstaterar hon.

– Boktipsen på teckenspråk på Barnens Bibliotek är bra. De hjälper mig att hitta bra böcker, säger Jabbar Faraj.

FAKTA:

Barnens bibliotek

Barnens bibliotek är en webbplats för barn .

Ett av syftena med Barnens bibliotek är att skapa läslust. Det finns en mängd boktips-länkar och massor av boktips. Barnen kan också skicka in egna boktips.

Boktips på teckenspråk spelas in av döva och hörselskadade barn och ungdomar.

För de som vill chatta om böcker finns *Boksnack*.

Barn som skriver själva kan skicka in sina egna dikter och berättelser till *Skrivbok*.

För den som har svårt att läsa vanliga böcker finns det tips på vad som finns och var det finns i *Äppelhyllan*.

Barnen kan även *vända sig till Fråga Barnens bibliotek* för att få hjälp att bland annat hitta på internet. Det är för närvarande 56 barnbibliotekarier på 29 bibliotek som ställer upp och svarar på frågorna. Barnen får svaren via e-post.

Bokmalin är en interaktiv agent skapad i samarbete med Agent Interactive AB. Hon kan svara på frågor om sådant som finns på Barnens bibliotek, ge boktips och småprata om sin familj och vad hon gillar.

Under 2005 hade Barnens bibliotek 1 355 000 besök, vilket är en ökning med nästan 300 000 jämfört med 2004.

Barnens bibliotek finansieras av Statens kulturråd och administreras av Regionbibliotek Västra Götaland.

www.barnensbibliotek.se

Barn intervjuar författare

Sedan 2001 har Barnens bibliotek engagerat barn för att intervju författare på Bok & bibliotek. Vi kallar dem juniorjournalister. Barnen kommer från hela Sverige - Sandviken, Jönköping, Värnamo, Göteborg...

Text Katarina Dorbell
Barnens bibliotek

Det kan vara en barnbibliotekarie eller lärare som tar kontakt eller enskilda barn som hör av sig och vill vara med. Barnen önskar vilka författare de vill träffa och så försöker vi pussla ihop det hela. De första två åren skrevs intervjuerna ner men numera filmas allt och läggs snabbt ut på www.barnensbibliotek.se av Finn Hensner. Då behöver inte intervjuarna tänka på att anteckna utan kan ägna all sin energi åt intervjun. Alla intervjuer, hittills 41 stycken, hittar du under Läs - Intervjuer www.barnensbibliotek.se/forfatt/intervjuer/index.htm

Även i år planerar vi intervjuer - denna gång har Läseklubben i Borås paxat att få intervju. Vi bad några av våra juniorjournalister 2005 att skriva ner några rader om hur de upplevde Bokmässan.

Sofie Borgstedt 11 år, som intervjuade Mårten Sandén, skriver:

”Det var roligt, spännande och lite långsamt när man väntade. Det var roligt att gå bland montrarna och träffa författare. Det var spännande att åka dit, för jag har aldrig

Jorunn Hellman, Madeleine Fransson och Victoria Blom intervjuar Moni Nilsson Brännström.

varit där. Men som jag sa lite långsamt att vänta. Men framför allt JÄTTEKUL!”

Madeleine Fransson 12 år skriver:

”Innan bokmässan skrev vi olika frågor till Moni. Sen på vägen ner bestämde vi vilka vi skulle ha med. På bokmässan var det superkul! Jag följer gärna med nästa år igen.”

Matilda Säleby 11 år skriver:

”Det var JÄTTEROLIGT på bokmässan!!!

Jag förberedde mig så att jag läste alla Mårten Sandéns böcker och skrev frågor när jag kom på. Alla i gruppen hade skrivit några frågor och i bilen bestämde vi vem som skulle säga vad.

Jag var inte särskilt nervös under dagen ungefär 10 min innan vi skulle gå upp blev det lite nervöst.

Men när vi började intervjuas kändes det knappt det var bara roligt. Det var också roligt att gå runt bland montrarna och titta på böcker och träffa lite författare.

Det var helt enkelt JÄTTEROLIGT!!!”

Matilda Säleby, Sofie och Isabella Viscovich intervjuar Mårten Sandén

inlägg

Arkitektspaning-

Under 2005 har två arkitekter samarbetat med tre bibliotek och tre skolor i regionen. Projektet är en del av 2002 Mars Express Barns och ungdomars bibliotek – en framtidspaning.

Som arkitekturkonsulent för barn och ungdom i Västra Götalandsregionen är ett av mina uppdrag att främja arbetet med arkitektur och samhällplanering i skolan. Barn har en unik kunskap om sin egen miljö och hur de använder den. Det är en demokrati-fråga att kunna tolka den arkitektur vi omger oss av för att ha möjlighet att delta i diskussioner om den byggda miljön och vara med och påverka. För att kunna göra detta krävs verktyg, ett gemensamt språk och inte minst lust. Initierade arkitekter kan inspirera barn och ungdomar att upptäcka arkitekturen, förmedla verktyg och vara en länk mellan skola, barn, planerare och förvaltare. Ett annat av mina uppdrag är att förmedla dessa arkitekter.

I Göteborg och i Västra Götalandsregionen, har man under flera år arbetat med arkitekter som tillsammans med barn och ungdomar tagit fram förslag för upprustning av lekplatser, skolgårdar och andra miljöer. Barnen och arkitekterna gör ett slags ”förarkitektarbete” och tillsammans försöker vi utveckla metoder för att lyfta fram barnens egna tankar om hur de vill använda en plats, men också utifrån platsens förutsättningar.

Inom Mars Express har två arkitekter i samarbete med barn och ungdomar, bibliotekspersonal och lärare tillsammans undersökt hur de unga ser på framtidens bibliotek. Men framtidens biblioteksanvändare är ju också samtidens. Hur använder barnen sitt bibliotek idag? Och hur skulle de vilja använda det? Nedan beskriver en av de deltagande arkitekterna projektet:

”Hur får man reda på vad barn tänker om framtiden? Vilken framtid är det vi menar? Är det en utopi eller något som är praktiskt möjligt? Om man ska göra ett projekt om

en modell för framtiden?

vad barn tänker om framtiden är det viktigt att formulera vad man är ute efter och varför. Som man ropar får man svar. I vårt projekt, där arkitekter och bibliotekarier samverkade, valde vi att göra kvalitativa nedslag och sedan jämföra och försöka se samband.”

Vi utgick från tre bibliotek; Balltorps bibliotek, Skövde stadsbibliotek och Mimers hus i Kungälv. Bibliotekarierna valde ut närliggande skolor att samarbeta med; Balltorpskolan i Mölndal, mellanstadieelever, Stöpenskolan utanför Skövde, högstadieelever, och fritidshemmet i centrala Kungälv.

Vi ställde frågan: Hur kan just ert bibliotek fungera i framtiden? På så vis blev eleverna experter på miljön och sammanhanget. De fick beskriva bibliotekets roll nu och vad den kunde bli. Vi talade om vad vi var ute efter – vi ville ha idéer till framtida bibliotek och idéerna skulle visas med modeller så de lätt gick att förstå av andra.

Olika platser och olika åldersgrupper

Balltorp har ett litet bibliotek som spelar en stor roll. Det finns inte mycket annat fritidsutbud än biblioteket och idrott i det lilla samhället, som inte ens har en mataffär. Därför gick eleverna ut med en enkät och frågade folk i alla åldrar vad dom tyckte om i Balltorp, och om de önskade sig något mer för att det skulle bli bättre. Utifrån invånarnas önskemål slog de sedan samman bibliotek med något annat; biograf, mataffär, idrottshall etc.

Stöpeneleverna var i en ålder då man börjar åka lite längre från hemmet och sikter ligger på att bli vuxen. Vi undrade hur stadsbiblioteket kunde bli när dom själva blivit äldre, kanske tjugo år sådär. Här utgick vi från vad man fick och inte fick göra på biblioteket. Elevernas utsagor handlade mycket om att man inte fick prata, och gjorde därför flera förslag på hur det skulle lösas, med exempelvis rum för samtal eller rollspel.

”Man är den där lilla figuren som man satt dit vid utlåningsdisken.”

Man såg biblioteket både som besöks- och mötesplats dit man gärna går tillsammans.

I Kungälv utgick vi från en historia om en fiktiv pojke ”lillebror”, som ofta gick på biblioteket, både med dagis och med sin storsyster. Han var liten och kunde inte läsa än, han förstod inte skyltar och han behövde ställen att vara på när pappa ville låna böcker på andra våningen eller när han blev trött eller rastlös efter sagostunden med dagis. Här fick barnen leka detektiver och följa efter besökare och se vad dom gjorde på biblioteket; låna böcker, lyssna på musik etc. Efteråt fick de tänka sig in i Lillebrors situation och hur han skulle ha rört sig i huset. Utifrån hans perspektiv byggde barnen sedan rum.

Att visa och förstå sina idéer.

När barn arbetar med bild och modell i grupp, som de gjorde i de här tre fallen, blir deras arbete tydligt både för dem själva och

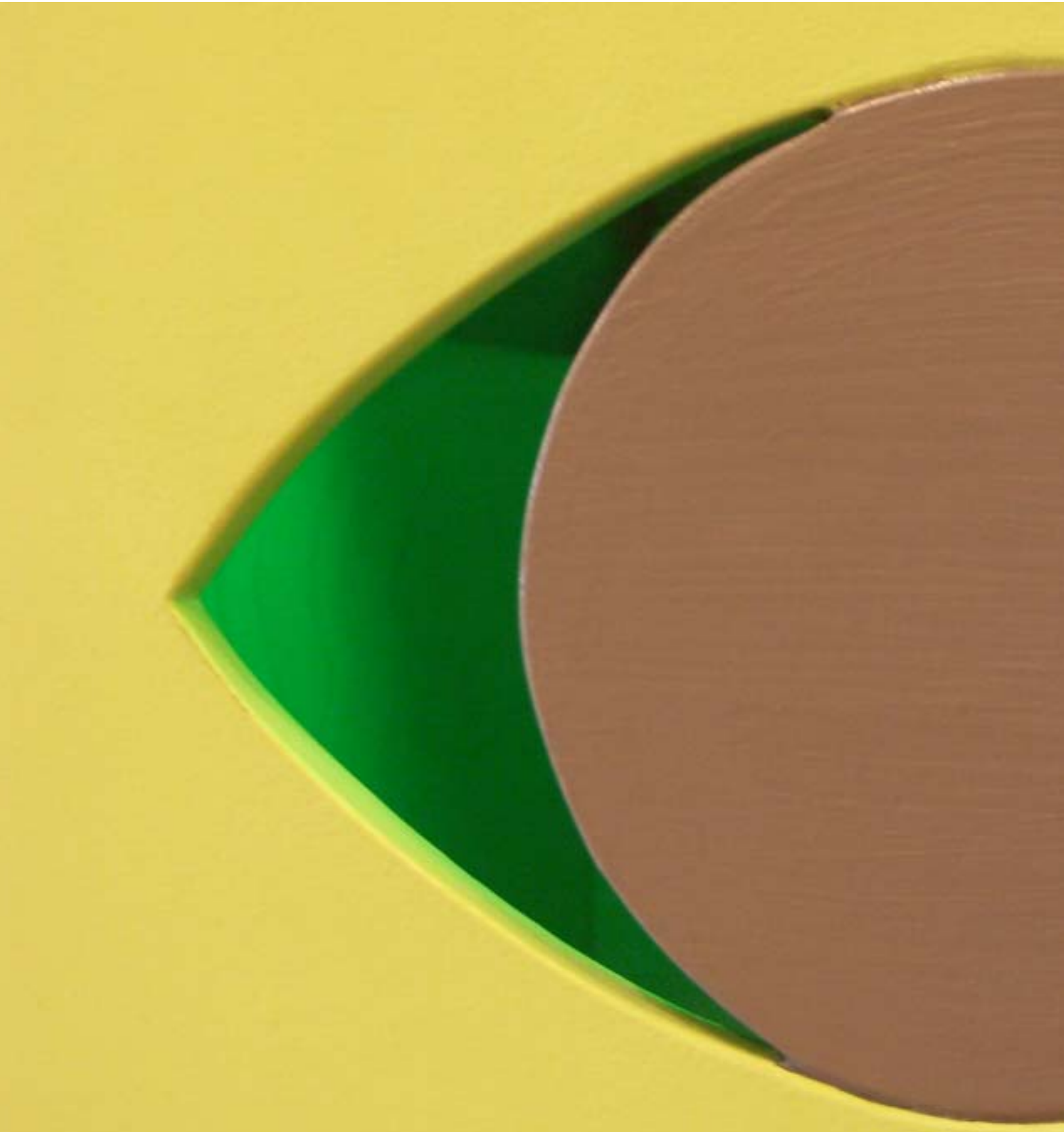
för de som handleder. Deras tankar blir synliga och går till och med att ta på. Vi kan resonera kring för- och nackdelar med olika idéer och lösningar.

Det är lätt att föreställa sig att man går runt i modellen i framtidens bibliotek och upplever hur det kommer att bli. Man är den där lilla figuren som man satt dit vid utlåningsdisken. När modellen finns där, uppstår också nya frågor och barnen ifrågasätter och förändrar sina idéer en gång till.

Genom dessa nedslag i Mölndal, Skövde och Kungälv, kan vi med barnen som guider få en inblick i vilken roll biblioteket har och skulle kunna få.

Mie Svennberg
arkitekturkonsulent och arkitekt

Medverkande arkitekter:
Rebecka Nordström Graf, inredningsarkitekt och bildlärare
Medverkade i Kungälv gjorde också Mania Teimouri, arkitekt

Framsidan

1 / 06

Aktuellt magasin från Regionbibliotek Västra Götaland

Om barn får bestämma